

Oponentský posudek na diplomovou práci Veroniky Milichovské
Antropologická studie matek a novorozenců v kolínském regionu

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Blanka Vacková, CSc.

Diplomová práce podává velmi podrobný přehled somatických charakteristik 82 fyziologických novorozenců kolínského regionu, vyšetřených v období listopad 2006 – únor 2007 na gynekologicko-porodnickém oddělení oblastní nemocnice v Kolíně. Práce tak svým zaměřením navazuje na celý soubor studií sledování novorozenců z různých regionů České republiky, realizovaných na Katedře antropologie a genetiky člověka PřF UK v Praze.

Konkrétní cíle práce byly formulovány do 7 bodů:

- vytvořit základní soubor novorozenců a jejich matek, změřit vybrané antropometrické parametry dětí a získat některé antropometrické a sociální údaje o rodičích
- statisticky zpracovat a vyhodnotit deskriptivní charakteristiky sledovaných somatických parametrů novorozenců
- statisticky zpracovat a vyhodnotit antropometrické a sociální charakteristiky matek a vyhodnotit vzájemné závislosti těchto faktorů
- zhodnotit intersexuální rozdíly v somatických znacích novorozenců
- analyzovat vliv sociálních charakteristik matek na somatické parametry novorozenců
- popsat vzájemné závislosti sledovaných somatických parametrů novorozenců
- porovnat údaje s minulými studii

Soubor obsahoval 45 chlapců a 37 dívek. Sledovány byly základní charakteristiky – porodní délka a hmotnost, gestační týden, rozměry hlavy, obvod hrudníku a břicha a také fyziognomická délka a šířka ucha a délka a šířka ruky. Z porodopisu byly doplněny další údaje jako např. Apgar skóre, krevní skupina, hmotnost placenty, výskyt novorozeneckého ikteru, zdravotní stav novorozence. Dopočítán byl Rohrerův index a BMI, který však, jak správně diplomantka uvádí, má u takto malých dětí velmi nízkou informativní hodnotu. Údaje o matce zahrnovaly tělesnou hmotnost na počátku těhotenství a před porodem, výšku, věk, pořadí gravidity a porodu, krevní skupinu, způsob porodu, údaje o antikoncepci, problémy s otěhotněním, zdravotní stav matky, potraty, kojení, vzdělání matky, kouření, sportovní aktivitu apod. U otce autorka zjišťovala věk a krevní skupinu.

Data byla statisticky zpracována běžnými metodami. Formulované hypotézy byly testovány parametrickými i neparametrickými testy, použita byla i analýza variance (ANOVA) a její neparametrická varianta (Kruskal-Wallisův test). Vzájemné vztahy sledovaných markerů byly hodnoceny i pomocí metod korelační a regresní analýzy. Pro vyhodnocení sociálních údajů o rodičích novorozenců použila autorka kontingenční tabulky a chí-kvadrát test.

Práce má 225 stran textu a 5 oddílů příloh. V seznamu literatury je citováno 52 publikací, vesměs českých autorů, a 5 internetových zdrojů. Práce je členěna podle běžných zvyklostí, psána přehledně. Teoretický úvod je doplněn mnoha zdařilými ilustračními obrázky, výsledky pak jsou dokumentovány i přehledovými tabulkami a velmi názornými grafy typu histogramů, koláčových grafů a boxplotů v barevném provedení.

Úvodní kapitoly představují teoretický úvod do zadané problematiky a věnují se aspektům těhotenství (oplození, placenta, plodová voda, prenatální vývoj embrya a plodu, délce těhotenství, vícečetným těhotenstvím, věku matky a zdravotnímu stavu a výživě matky

v období gravidity), dále porodu, šestinedělí apod. Zvláštní kapitoly jsou věnovány charakteristice novorozence a jeho nutriční a gestační klasifikaci, poporodním adaptacím, hyperbilirubinemií a kojení.

V oddíle materiál a metodika je podrobně podána charakteristika souboru, metodika somatických vyšetření i dotazníkového a pohovorového šetření u matek. Podrobně jsou uvedeny použité statistické metody.

Výsledky jsou prezentovány v přehledných oddílech podle jednotlivých sledovaných markerů s rozlišením pohlaví. Samostatné kapitoly jsou věnovány charakteristice rodičů se zaměřením na analýzu jejich sociálních a somatických znaků, intersexuálním rozdílem somatických parametrů novorozenců a vlivu sociálních faktorů na somatické parametry novorozence. Výsledkový oddíl je doplněn kapitolou, ve které diplomantka prezentuje výsledky korelační a regresní analýzy vybraných markerů ve vztahu k základním porodním charakteristikám novorozenců, tj. k porodní hmotnosti a délce.

V diskusi je podáno srovnání s mnoha studii českých novorozenců. Např. údaje o porodní délce a hmotnosti srovnává diplomantka s 29 chronologicky řazenými studii z různých regionů ČR v časovém rozpětí od r. 1955 (Dokládál) až po recentní studie z roku 2006 (Havlíková)!! Není opomenuto ani porovnání s údaji posledního CAV dětí z roku 2001 (Bláha a kol., 2005). Stejným způsobem jsou diskutovány i další sledované somatické parametry: rozměry hlavy – 17 studií (1955-2006), index cephalicus – 12 studií, obvod hrudníku a břicha – 16 studií (1987, resp. data 1973-74 – 2006) atd. Rovněž sociální a tělesné charakteristiky matek jsou zhodnoceny ve vztahu k dalším výzkumům, zde bych chtěl vyzdvihnout, že není opomenut ani CAV dětí a mládeže z roku 1991 a např. i významná práce Hellerové (1974).

Závěr podává přehled výsledků v 9 základních bodech. Poslední oddíl, ve kterém se diplomantka snažila sumarizovat vlastní výsledky v porovnání s uvedenými literárními prameny však, díky zvolené formě, ztrácí na přehlednosti. Např. souhrn poznatků o sociálních charakteristikách matek mi připadá v této podobě málo informativní, postrádám např. zohlednění některých zásadních skutečností, jako je četnost těhotenství u věku matek nebo působení pozitivního sekulárního trendu u tělesné výšky matek. Není také uvedeno pro mě zajímavé zjištění, že sportovní aktivita matky velmi významně pozitivně ovlivňuje zdravotní stav novorozence, nebo že nebyla potvrzena závislost kouření matky na porodních parametrech novorozence, jak je to uváděno v mnoha studiích.

Některé dílčí připomínky a dotazy:

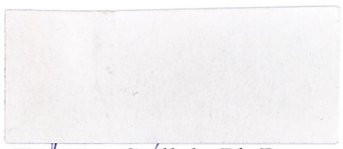
- kap. 3.3.1 (str. 21) – nesouhlasím, že průměr šířky hrudníku novorozence je o něco větší než největší „šířky“ (?) hlavy
- kap. 3.3.1 (str. 23) – nesouhlasím, že nárůst svalové hmoty u novorozence je primárně podmíněn zvětšováním svalových vláken
- tab. 11.13 (str. 216) – „délka kojení“ – proč je rozdělení: „3-6 měsíců a „více jak 3 měsíce“ (?) – dochází k překryvu hodnot
- kap. 12 – závěr (str. 218) – lépe hladina významnosti než „spolehlivosti“
- zjištěn vysoký počet potratů (35,4 %) u sledovaného souboru matek – nebylo začleněno i umělé přerušování těhotenství? Jak tato hodnota odpovídá oficiálním statistickým údajům o incidenci potratů v ČR?

- jedná se o DP v učitelském studijním programu, přesto mohly být zjištěné údaje porovnány i s některými zahraničními prameny (alespoň např. Slovenská rep. – studie, Drobná, Neščáková)

Diplomová práce je pečlivě zpracovaná, uvedené připomínky nesnižují její kvalitu. Zjištěné údaje podávají potřebný přehled neonatálních charakteristik v kolínském regionu a v kontextu s dalšími výzkumy (viz. uváděné novorozenecké studie pod vedením RNDr. B. Vackové, CSc.) doplňují celkový obraz této problematiky v České republice. Diplomantka ve své práci předkládá i mnohé originální a velmi zajímavé poznatky, jako např. pozitivní vliv sportovní aktivity matky na zdravotní stav novorozence, které by bylo dobré publikovat. Velmi oceňuji rovněž velmi namáhavou a metodicky náročnou práci se sběrem dat.

Práce splňuje kritéria kladená na DP v učitelském studiu a doporučuji ji k obhajobě.

V Praze, dne 13. 9. 2007

RNDr. Petr Sedlak, Ph.D.
Katedra antropologie a genetiky člověka
PřF UK Praha